

Årsrapport 2020

Filosofi i Skolen

Oversigt over projektets aktiviteter inden for forskning, efteruddannelse, samarbejder, arrangementer, myndighedsbetjening og formidling.

Kolofon

Filosofi i Skolen: Årsrapport 2020

Caroline Schaffalitzky,
Søren Sindberg Jensen og Anni Nielsen

Filosofi i Skolen,
Institut for Kulturvidenskaber,
Syddansk Universitet

Udgivet marts 2021

Illustrationer: Filosofi i Skolen ©

Grafisk opsætning: sdu.dk/grafiskcenter

Filosofi i Skolen

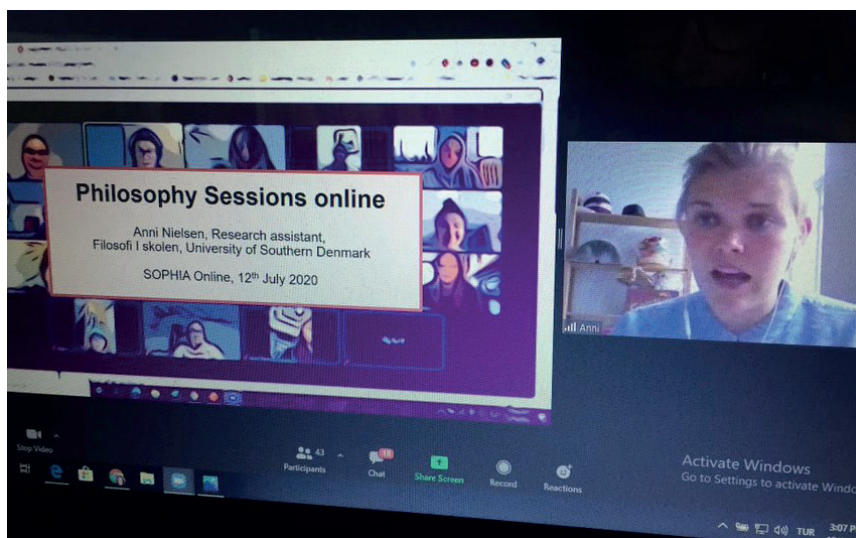
Forord: Årsrapport 2020

Filosofi i Skolen er et forsknings-, udviklings- og efteruddannelses-projekt som har eksisteret ved Institut for Kulturvidenskaber ved Syddansk Universitet siden 2017. Projektets fokus er filosofisk dialog sådan som det kendes fra forsknings- og praksis-feltet *Filosofi med børn*. Denne rapport beskriver nogle af projektets vigtigste aktiviteter i 2020.

Online-virkeligheden som udfordring for filosofisk dialog

Filosofisk dialog er en stærkt engagerende form for undervisning. I et undersøgende fællesskab træner eleverne deres evne til at dele og begrunde deres tanker. Lærers opgave er at guide dialogen, understøtte elevernes tænkning og samarbejde, og sikre retning og kvalitet. Teknikkerne til at lede en dialog er simple, men kræver tilvænning fordi de bryder med den klassiske lærerrolle. Til gengæld kan de anvendes på tværs af fag og undervisningssituationer. Til gengæld er det svært at folde potentialet rigtig ud i de virtuelle miljøer som corona-pandemien dikterede i 2020. Og det satte sit præg på årets aktiviteter på godt og ondt – vi fik erfaringer med at holde filosofiske dialoger online, men vi blev også bekræftet i betydningen af det fysiske rum og fællesskab.

*Caroline Schaffalitzky og Anni Nielsen,
Filosofi i Skolen*

Rapportens indhold

Forord	s. 5
Forskning	s. 4
Samarbejder	s. 6
Myndighedsbetjening	s. 8
Efteruddannelse	s. 10
Formidling og outreach	s. 12
Målsætninger for 2020-22	s. 14

*Projektet rummer
en række parallelle
forskningsprojekter,
og på trods af
udskudte og aflyste
konferencer, fik vi
også i 2020 mulighed
for at offentliggøre
viden fra projektet.*

Forskning

Kunsten at facilitere filosofisk dialog

Blandt andet udkom Søren Sindberg Jensens artikel baseret på kvalitative spørgeskemaer og interviews med 16 lærere om filosofisk dialog. En af de vigtigste konklusioner er, at lærere kan være udfordret af det kontroltab, der følger med at facilitere filosofiske dialoger. Artiklen peger i forlængelser heraf på, at det er vigtigt at tematisere rolleskift både i filosofi med børn-kurser og når det trænes i praksis.

Sindberg Jensen, S. (2020). *The art of facilitating philosophical dialogues from the perspective of teachers*. Educational Studies.

Udfordringen fra HC Andersen

En anden forskningsartikel fra 2020 med forbindelse til projektet handler om udfordringerne ved at undervise i HC Andersens kanoniske forfatterskab. Og artiklen foreslår bl.a. at dialogiske metoder kendt fra filosofi med børn kan bruges til at imødegå problemerne.

Bom, A. K., & Schaffalitzky, C. (2020). National icons in education: *Hans Christian Andersen and the cultural policy of the canon of Danish literature*. The International Journal of Cultural Policy.

Filosofisk dialog online

Det årlige møde i det europæiske netværk SOPHIA skulle i 2020 være afholdt Rumænien, men blev lavet om til en online event med titlen "Philosophising in Lockdown". Anni Nielsen fik her lejlighed til at præsentere erfaringer som Filosofi i Skolen har gjort sig med at afholde filosofiske dialoger online. Blandt de centrale pointer er bl.a. at skiftet fra fysisk undervisningsmiljø til digitalt undervisningsmiljø kan være overvældende for elever såvel som underviser. Det er derfor vigtigt at sætte tempoet ned på faciliteringen og at man som facilitator vælge en stimulus, som man kender og er tryk ved. Vi oplevede at dynamikken mellem eleverne var anderledes fx ift. makkersnak – normalvis skaber makkersnakken mere energi til dialogen, men ikke i de digitale dialoger. Her talte eleverne mere, når der blev stillet et spørgsmål uden opfølgende makkersnak. Og ift. rammerne er det en god ide ikke at facilitere en dialog for mere end 15 børn ad gangen, at mute alle der ikke siger noget, samt bede alle børnene om at tænde deres kamera så alle kan se hinanden.

Philosophy Sessions online, Nielsen, A. ved SOPHIA Network Meeting 2020, online event (11.-12. Juli)

“

En af de vigtigste konklusioner er, at lærere kan være udfordret af det kontroltab, der følger med at facilitere filosofiske dialoger.

Filosofi i Skolen søger hele tiden at etablere nye samarbejder med eksterne parter, for at skabe nye perspektiver og ny viden. Her et udpluk af samarbejder fra 2020.

Samarbejder

International sparring

Siden projektets begyndelse har The Philosophy Foundation i London været en af vores nærmeste samarbejdspartnere. Derfor var det en stor glæde at vi på trods af nedlukningen fik mulighed for yderligere at styrke forbindelsen med deltagelse i organisationens avancerede specialistikursus fire dage i sommeren 2020.

Filosofi som sprogstimulering

Dette var et lille projekt som Center for Sprog og Læring lavede for EgEn bevilling fra Novo Nordisk Fonden muliggjorde også at vi i 2020 kunne fortsætte samarbejdet med organisationen 2 timer om ugen og Center for Sprog og Læring om sprogstimulering gennem lege og filosofiske aktiviteter. Der er tale om et 2-årigt projekt som skal udvikle aktiviteter og materialer og uddanne frivillige i Odense og Esbjerg. Læs mere i artiklen [her](#).

Undersøgelse af Filosofisk eksperimentarium

Også vores samarbejde med CoC Playful Minds i Billund blev genoptaget i 2020. I et fælles projekt skal vi undersøge børnenes oplevelse af det *Filosofiske eksperimentarium* som vi udviklede i 2019. Nedlukningen af skoler og fritidstilbud i efteråret bremsede desværre projektet, men forhåbentlig kan vi fortsætte i 2021 og nå i mål med forskningsresultaterne her.

“

Ikke kun lærte jeg metoderne, som sprogklubbens frivillige kommer til at bruge, men jeg fik meget med mig hjem, som jeg kan bruge, når jeg som frivillig er sammen med de små flersprogede børn som frivillig i 2 Timer om Ugen, og for mig helt personligt i mange andre situationer i mit hverdagsliv og mit arbejdsliv med voksne.

Formand for 2 timer om ugen,
Pia Sigmund

Myndigheds- betjening

Om udvikling af materialet Filosofi og kritisk tænkning

Siden 2019 har det været muligt for skoler at benytte understøttende undervisning til konfirmationsforberedelse i 7. eller 8. klasse. De skal dog sørge for et alternativt tilbud til elever, som ikke deltager.

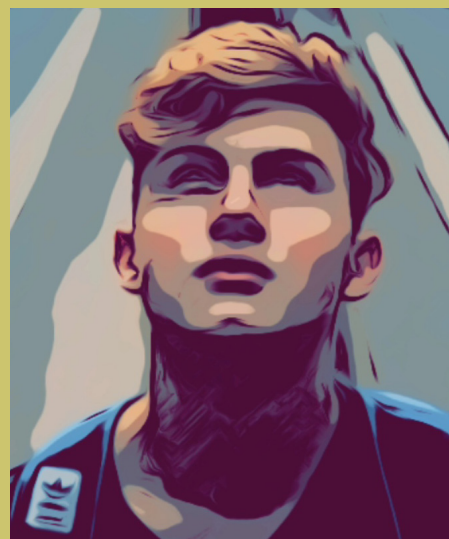
Derfor er der behov for at støtte skolerne i at leve op til de krav, der stilles til understøttende undervisning generelt og til den særlige undervisningssituation, som opstår, når klassen deles op. Det giver fx sig selv, at det er vanskeligt at lave noget, som på den ene side er godt og meningsfuldt for eleverne, men som det på den anden side ikke gør noget, at resten af klassen går glip af.

Dette er baggrunden for at Filosofi i Skolen i foråret 2020 fik en opgave fra Børne- og Undervisningsministeriet med at udforme inspirationsmaterialet Filosofi og kritisk tænkning til skolerne. Vi tog udgangspunkt i vores viden om design af filosofiske dialoger og aktiviteter, og har designet et materiale med 46 vejledninger, hvor vi emnemæssigt lægger vægt på bl.a. etiske og eksistentielle spørgsmål, kritisk tænkning og æstetisk refleksion.

Læs en omtale af udviklingsprojektet i **denne artikel** og se materialerne som ligger frit tilgængelige her på ministeriets materialeportal: www.emu.dk/filosofiogkritisktænkning.

Læs mere her:

Schaffalitzky & Nielsen 2019: Filosofisk dialog i børnehaveklassen, *Liv i skolen: tidsskriftet om lærernes hverdag og det gode arbejde i skolen* (3), s. 86-94

Efter-uddannelse

Filosofi i Skolen udbyder efteruddannelse i forskellige afskygninger – lige fra korte inspirationsoplæg til superviserede træningsforløb hvor man arbejder systematisk med refleksioner over praksis og får feedback på sine aktiviteter.

Specialistkursus og kompetenceudvikling

I 2020 fortsatte vi vores samarbejde med Odense Kommune om kompetenceudvikling af lærere og pædagoger, og vi nåede lige præcis at gennemføre et specialistkursus i februar. Men året var også præget af at vi bevægede til aldersgrupperne rundt om grundskolen – både til dagtilbud og gymnasiet.

Filosofi i dagtilbud

Vi indledte et nyt efteruddannelsesforløb for 39 pædagoger og ledere fra i alt 7 børnehuse under institutionen Sct. Hans i Odense. Deltagerne skal i perioden 2020-21 introduceres til didaktiske overvejelser og konkrete teknikker og får derefter besøg med sparring fra Filosofi i Skolen i egen institution.

Filosofisk dialog i gymnasiet

Trods nedlukning nåede vi også at holde kurser for lærere på gymnasieområdet og lægge an til et kommende projekt sammen med Tina Høegh fra Uddannelsesvidenskab ved SDU. Her vil vi undersøge den filosofiske dialogs potentiale i gymnasieskolen. Læs mere om emnet i *temanummeret* af bladet Gymnasieforskning om mundtlighed og i *artikler* på EMUen.

“

Kurset var faktisk meget anderledes end det jeg havde forventet. Jeg troede jeg fik nogle manualer med hjem, som jeg kunne skyde af på fagdage, men jeg fik noget andet og meget sjovere – jeg fik en struktur hvor didaktikken og rammerne hænger sammen med det jeg gerne vil lære ungerne

Bo Simonsen, kursusedtager og juniorklubleder på Søndermarksskolen, Randersafdelingen i Randers Kommune

Formidling og outreach

Nedlukning og aflysning af arrangementer betød i 2020 at Filosofi i Skolen desværre ikke kunne gennemføre aftalte aktiviteter i forbindelse med fx Folke-mødet på Bornholm og Bloom Festival i København. Men nogle formidlings-aktiviteter blev faktisk gennemført, og vi har bl.a. gennemført:

- Aktiviteter ved årsmødet i Dansk Netværk for Filosofi med børn (SDU, januar)
- Session om Filosofisk dialog ved Dansk Filosofisk Selskabs årsmøde (SDU, marts)
- Paneldebat ved Folkeklimamødet om børn og klimaangst (Middelfart, september)
- Foredrag ved VIA UC om filosofi med børn (Aarhus, september)
- Oplæg og aktiviteter ved Religionslærerforeningens dag (SDU, september)

En særligt spændende outreach-aktivitet var at vi i marts og oktober fik mulighed for at stå for filosofiske dialoger ifm. EU-projektet *'Dementia in Cultural Mediation'* gennem Odense Biblioteker og Borgerservice. Her talte grupper af personer med demens og deres pårørende om bl.a. musik og kunst.

Formidlende artikler

Herudover nåede vi i 2020 ud til interesserede igennem en række artikler udgivet i tidsskrifterne ReFleksioner (**nr. 21**), Religionslæreren (nr. 3 og 4), og Skolestart (**nr. 5**). I sig selv en god illustration af hvor mange forskellige steder filosofisk dialog er relevant.

“

Aftenen åbnede op for alle sanser og alle kom til orde med deres tanker omkring kunst

Mette Gregersen og Birgitte Vestergaard, Bibliotikarer ved Hovedbiblioteket Odense

Kun certificerede facilitatorer kan arbejde med filosofisk dialog på vegne af Filosofi i Skolen.

Målsætninger for 2020-22

Mindre i skolerne mere bag skærmen

På trods af nedlukningen som gjorde det umuligt at gennemføre mange af vores planlagte aktiviteter i skoler og andre steder, har vi igen haft et travlt år i projektet og vi har igen høstet en mængde nye erfaringer og indledt nye samarbejder. Vi er blevet bestyrket i hvor mange forskellige ting filosofisk dialog kan bidrage til i skolen og andre steder, men er også blevet klar over hvor vigtigt det fysiske rum og fællesskab er for muligheden for at realisere det fulde potentiale i filosofisk dialog.

Det næste år i projektet

I det kommende år vil vi bruge kræfter på at genoptage nogle af de forsknings- og efteruddannelsesaktiviteter som nedlukningen satte en bremse for. Vi ser især frem til at få resultater af igangværende forskningsprojekter så vi fortsat kan bidrage til vores mål om at skabe værdi på en række områder som bl.a.:

- børn og unges alsidige dannelse, fordybelse, sprog, tænkning og peer-interaktion
- klasserummet om fællesskabsskabende, inkluderende og engagerende
- lærere og pædagogers faglige udvikling og oplevelse af at gøre en forskel

Udover de mange aktiviteter der er nævnt i denne rapport for 2020, har vi også lagt kim til mange nye samarbejder, undersøgelser og outreach-projekter i de kommende år. Vi fortsætter dialogen over skærmen, men vi får forhåbentlig også mulighed for at komme ud i fysiske, filosofiske fællesskaber igen.

**Få mere information om
Filosofi i Skolen her:**

- ✉ filosofiiskolen@sdu.dk
- 🌐 <https://portal.findresearcher.sdu.dk/da/projects/filosofi-i-skolen>
- 🌐 www.sdu.dk/filosofiiskolen
- 🌐 www.folkeskolen.dk/blogs/filosofi-i-skolen/
- 📘 www.facebook.com/filosofiiskolen/
- in www.linkedin.com/showcase/filosofi-i-skolen/

Syddansk Universitet
Institut for Kulturvidenskaber
Campusvej 55
DK-5230 Odense

Telefon: +45 6550 1000
sdu@sdu.dk
www.sdu.dk

Filosofi i Skolen